

Palyanychka N., Kovalyov O., Chervotkina O., Prokopenko O.
Production practice as an important and integral element of the educational program

Summary. The article analyzes and considers the role, significance, and benefits of industrial practice as a necessary component of training future specialists in engineering and technical fields. The specifics of organizing practical training at the Faculty of Processing and Food Production Equipment are studied, where the combination of theoretical knowledge with direct work at industry enterprises is a key condition for the formation of professional competencies.

Keywords. Industrial practice, professional training, food technologies, processing industries, educational program, technological equipment.

УДК 378.147

Паляничка Н.О., к.т.н., доцент, **Ковальов О.О.,** к.т.н., ст. викл.
Червоткіна О.О., асистент, **Прокопенко О.П.,** асистент
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ КУРАТОРА АКАДЕМІЧНОЇ
ГРУПИ ПЕРШОГО КУРСУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ**

Анотація. У статті розглянуто особливості організації діяльності куратора академічної групи першого курсу в умовах дистанційного та змішаного навчання. Визначено основні напрями його роботи, зокрема забезпечення адаптації студентів, підтримку навчальної мотивації та організацію ефективної взаємодії в цифровому освітньому середовищі.

Ключові слова: куратор, здобувачі вищої освіти, адаптація, виховна робота, заклад вищої освіти, дистанційне навчання, змішане навчання, фахівці.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку системи вищої освіти України відбуваються суттєві трансформації, які зумовлюють нові вимоги до підготовки здобувачів вищої освіти. Пріоритетним завданням закладів вищої освіти є не лише формування професійних компетентностей майбутніх фахівців, але й створення сприятливих умов для їх всебічного

особистісного розвитку, духовного збагачення та становлення громадянських і патріотичних якостей. У зв'язку з цим діяльність науково-педагогічних працівників має бути спрямована на підготовку конкурентоспроможного спеціаліста, який поєднує високий рівень професійної підготовки з розвиненими морально-етичними цінностями, здатністю до критичного мислення, саморозвитку та безперервного навчання, а також умінням ефективно застосовувати набуті знання у практичній діяльності. Досягнення зазначених результатів значною мірою забезпечується через раціональну організацію виховної роботи у закладі вищої освіти [1].

Важливу роль у цьому процесі відіграє куратор академічної групи, який виступає не лише організатором виховних заходів, а й наставником, координатором та посередником між студентами та освітнім середовищем. Ефективність виховної роботи значною мірою залежить від рівня професійної компетентності куратора, його особистісних якостей, комунікативних здібностей та здатності організовувати взаємодію в студентському колективі. Саме від куратора залежить формування ціннісних орієнтацій, соціальної активності та відповідального ставлення студентів до навчання і майбутньої професійної діяльності.

Особливої актуальності набуває діяльність куратора першого курсу, оскільки саме на початковому етапі навчання відбувається інтенсивна адаптація студентів до нових умов освітнього середовища. Перехід від шкільної до університетської системи супроводжується зміною соціального статусу, підвищенням рівня самостійності та необхідністю швидкого засвоєння нових форм організації навчального процесу. У цей період формуються базові установки щодо навчання, професійного самовизначення, розвиваються навички саморегуляції, міжособистісної взаємодії та самореалізації. Тому ефективна організація роботи куратора є визначальним чинником успішної адаптації студентів та їх подальшого розвитку [2].

Окремої уваги потребує організація діяльності куратора в умовах дистанційного та змішаного навчання, що набули широкого поширення в останні роки. За таких умов значно зростає роль куратора як координатора освітнього процесу в цифровому середовищі, фасилітатора комунікації та джерела психологічної підтримки. Відсутність безпосереднього міжособистісного контакту ускладнює процес формування студентського колективу, тому куратор має активно використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для підтримання зворотного зв'язку, організації онлайн-зустрічей, консультацій та виховних заходів.

Крім того, важливими завданнями стають моніторинг залученості студентів до навчального процесу, попередження академічної ізоляції та сприяння розвитку навичок самостійної роботи в умовах цифрового освітнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика організації виховної та наставницької діяльності куратора академічної групи першого курсу знайшла відображення у численних дослідженнях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Зокрема, питання адаптації студентів до освітнього середовища закладу вищої освіти, а також особливості їх психолого-педагогічного супроводу висвітлюються у працях Олени Тіщенко, Алли Ільченко, Тетяни Спіріної, Ірини Непоради та Людмили Кульчицької [3; 4; 5; 6]. Теоретичні засади інтеграції студентів у освітній простір ґрунтовно розроблені у працях Vincent Tinto, Alexander Astin та Laura L. Rendón, які підкреслюють значення наставництва, залученості студентів та підтримки у процесі їх адаптації [7].

У сучасних наукових підходах куратор академічної групи розглядається як ключова фігура освітнього процесу, діяльність якої має комплексний характер і поєднує організаційні, виховні, консультативні та координаційні функції. Дослідники наголошують на важливості формування згуртованого студентського колективу, створення сприятливого соціально-психологічного клімату та залучення здобувачів вищої освіти до різних форм позааудиторної активності. Водночас діяльність куратора спрямована на підтримку академічної мобільності студентів, розвиток їх культурного рівня, соціальної активності та формування навичок здорового способу життя.

Результати сучасних педагогічних досліджень свідчать, що пріоритетними напрямками роботи куратора першого курсу є забезпечення адаптації студентів до нових умов навчання, підтримка їх особистісного розвитку, формування системи цінностей, розвиток творчого потенціалу та виховання відповідальності [3; 4]. Значущими складовими цієї діяльності також є профілактика девіантної поведінки, підвищення навчальної мотивації та створення сприятливих умов для ефективного засвоєння освітніх програм.

Окремий акцент у наукових працях робиться на необхідності активного залучення першокурсників до різних видів позааудиторної, наукової та спортивної діяльності [5]. У цьому контексті куратор виступає організатором виховних заходів, інформаційних зустрічей, професійно орієнтованих екскурсій, а також координує участь студентів у діяльності органів студентського самоврядування та волонтерських ініціативах.

Важливим завданням є також поступове включення здобувачів освіти в навчальний процес і формування їхньої академічної активності з перших етапів навчання.

Водночас сучасні дослідження дедалі частіше звертають увагу на трансформацію ролі куратора в умовах цифровізації освіти та поширення дистанційного навчання [6]. Встановлено, що перехід до онлайн-форматів суттєво змінює характер взаємодії між куратором і студентами, ускладнюючи процес формування колективу та знижуючи рівень безпосереднього соціального контакту. У зв'язку з цим особливого значення набуває використання інформаційно-комунікаційних технологій як основного засобу підтримки комунікації, організації онлайн-заходів та забезпечення зворотного зв'язку. Таким чином, сучасні наукові підходи засвідчують необхідність поєднання традиційних форм виховної роботи з інноваційними цифровими інструментами, що забезпечує ефективну організацію діяльності куратора в умовах трансформації освітнього середовища.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є дослідження особливостей організації виховної діяльності куратора першого курсу закладу вищої освіти в умовах дистанційної та змішаної форм навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Євроінтеграційні процеси в Україні, стрімкий розвиток сучасних технологій, посилення конкуренції на ринку праці, а також зростання вимог до рівня підготовки спеціалістів висувають перед закладами вищої освіти важливе завдання – формування компетентного фахівця, який поєднує професійні знання з високими моральними, духовними та культурними цінностями і здатний оперативно адаптуватися до умов сучасного соціально-економічного середовища. У зв'язку з цим особливого значення набуває ефективна організація виховної діяльності кураторів академічних груп [1; 3].

Куратор у закладі вищої освіти – це викладач, який здійснює виховну діяльність зі студентами, виступаючи наставником і своєрідним духовним посередником між суспільством, професійним середовищем і здобувачами освіти у процесі формування їх загальної та фахової культури [8]. Основна мета його роботи полягає у створенні сприятливої, дружньої атмосфери в академічній групі, наближеної до сімейної, формуванні моральних, духовних, культурних і патріотичних цінностей, залученні студентів до позааудиторної діяльності, забезпеченні умов для всебічного розвитку особистості, підвищенні мотивації до навчання, а також захисті їх прав та інтересів. Водночас діяльність куратора першого курсу має свої особливості порівняно з іншими курсами, адже першочерговим завданням

є встановлення індивідуального контакту зі студентами та сприяння їх адаптації до нових умов освітнього процесу.

Заклади вищої освіти виконують роль своєрідного переходу від дитинства до дорослого життя, допомагаючи молоді поступово й без серйозних негативних наслідків перейти від залежності до самостійності. Важливу роль у цьому процесі відіграє куратор академічної групи, який є наставником і перебуває у постійному тісному контакті зі студентами. Багато першокурсників, звиклих до щоденної батьківської опіки, нерідко відчують труднощі навіть у прийнятті простих рішень. Крім того, у них ще недостатньо сформовані навички самостійного навчання та саморозвитку. Унаслідок цього, зіткнувшись із першими труднощами освітнього процесу, студенти можуть втратити впевненість у власних силах і знизити інтерес до обраної професії.

В умовах дистанційного та змішаного навчання роль куратора суттєво ускладнюється та водночас розширюється [6]. Відсутність безпосередньої комунікації потребує активного використання цифрових засобів взаємодії, що дозволяють підтримувати постійний контакт зі студентами, організовувати онлайн-консультації, кураторські години та виховні заходи. Куратор також виконує функцію моніторингу залученості студентів до освітнього процесу, сприяє розвитку їхніх навичок самостійної роботи, попереджає виникнення академічної ізоляції та підтримує психологічний комфорт у віртуальному освітньому середовищі.

У зв'язку з цим куратор академічної групи має відповідально підійти до розроблення плану виховної роботи, який повинен охоплювати такі основні напрями:

1. Організація ефективної комунікації зі здобувачами освіти за допомогою сучасних цифрових сервісів.
2. Сприяння адаптації студентів до умов навчання у закладі вищої освіти.
3. Надання допомоги в опануванні та використанні платформ дистанційного навчання.
4. Оперативне інформування щодо розкладу занять, системи оцінювання та особливостей організації освітнього процесу.
5. Забезпечення психологічної підтримки та зниження рівня стресу в період адаптації.
6. Сприяння здобуттю знань за обраною спеціальністю.
7. Моніторинг відвідування студентами онлайн-занять.
8. Підготовка здобувачів до майбутньої професійної діяльності.

Для ефективного втілення зазначених напрямів виховної роботи куратори повинні організувати та реалізувати комплекс таких заходів:

- ознайомлення студентів першого курсу з особливостями освітнього та виховного процесу у закладі вищої освіти, положеннями кодексу честі, нормами академічної доброчесності, розкладом занять, цифровими навчальними платформами та Освітнім порталом ТДАТУ;
- проведення анкетування з метою кращого знайомства з групою, виявлення інтересів, здібностей і навичок здобувачів освіти;
- визначення та формування активу академічної групи;
- інформування студентів щодо порядку та умов призначення стипендій;
- створення у групі сприятливої атмосфери взаємоповаги, доброзичливості та взаємодопомоги;
- організація знайомства з адміністрацією закладу вищої освіти та провідними представниками обраної професії;
- проведення, за потреби, зустрічей із психологом;
- надання інформації про діяльність гуртків, секцій і клубів, що функціонують у закладі;
- залучення студентів до позааудиторної діяльності;
- розвиток у першокурсників організаційних здібностей і навичок;
- організація зустрічей із представниками студентського самоврядування факультету та університету, а також сприяння участі студентів у роботі органів управління закладу;
- підтримка у формуванні навичок самовиховання;
- залучення здобувачів освіти до науково-дослідної діяльності;
- створення умов для розкриття творчого потенціалу студентів;
- надання допомоги у вирішенні складних життєвих і навчальних ситуацій;
- формування та популяризація здорового способу життя серед студентів.

Ефективність діяльності куратора значною мірою залежить від систематичності взаємодії зі студентами, особливо на першому курсі. Регулярна комунікація, індивідуальний підхід та оперативне реагування на труднощі сприяють формуванню довірливих відносин і підвищенню рівня адаптації студентів до освітнього середовища.

В умовах дистанційного та змішаного навчання функції куратора суттєво трансформуються та розширюються. Відсутність безпосереднього контакту ускладнює процес соціалізації студентів і формування колективу,

що потребує активного використання цифрових інструментів комунікації. Куратор організує онлайн-зустрічі, консультації, кураторські години, координує взаємодію студентів через освітні платформи та месенджери, забезпечує постійний зворотний зв'язок. Особливо важливими стають моніторинг активності студентів у навчальному процесі, підтримка їх мотивації, розвиток навичок самостійної роботи та цифрової грамотності, а також попередження академічної ізоляції та психологічного виснаження. У таких умовах куратор виконує також функцію фасилітатора навчальної взаємодії, сприяючи створенню віртуального освітнього середовища, що забезпечує ефективну комунікацію та підтримку студентів.

Висновки. Ефективна організація виховної діяльності кураторів академічних груп є важливою складовою підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних відповідати вимогам сучасного ринку праці. Вона забезпечує формування моральних, культурних і професійних якостей, розвиток умінь до самонавчання та практичного застосування знань.

Специфіка роботи куратора першого курсу полягає передусім у необхідності швидкої адаптації студентів до нових умов навчання, створенні сприятливого психологічного середовища та встановленні довірливих взаємин у групі. У подальшому діяльність спрямовується на розвиток інтелектуального і творчого потенціалу, підвищення мотивації до навчання, формування самостійності та готовності до професійної діяльності.

В умовах дистанційного та змішаного навчання ці завдання ускладнюються і потребують активного використання цифрових інструментів, постійного зворотного зв'язку та підтримки навчальної активності студентів. Перспективи розвитку цього напрямку пов'язані з удосконаленням цифрових форм виховної роботи, впровадженням інтерактивних методів взаємодії, а також посиленням індивідуального підходу до здобувачів освіти, що сприятиме підвищенню ефективності їх адаптації та професійного становлення.

Література

1. Паляничка Н.О., Верхоланцева В.О. Особливості роботи куратора першого курсу закладу вищої освіти. *Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: збірник науково-методичних праць ТДАТУ*. 2021. Вип. 24. С. 154-158.

2. Діколь-Кобрина О.А. Роль куратора в психологічному супроводі адаптації студентів-першокурсників. *Наука і освіта*. 2015. №11–12. С. 45–50.
3. Ільченко А.А. Діяльність куратора академічної групи на етапі адаптації студентів першого курсу. *Педагогічні науки*. 2017. Випуск LXXV. Том 2. С. 39–43.
4. Спіріна, Т.П., Зарюгіна Ю.Є. Особливості адаптації студентів–першокурсників до умов навчання у вищому навчальному закладі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла». 2014. Вип. 32. С. 182–184.
5. Непорада І.М. Адаптація студентів-першокурсників до дистанційного навчання в умовах воєнного стану. *Імідж сучасного педагога*. 2023. №1(208). С. 39–44.
6. Шаповалова Т.Г., Кондратенко Л.І., Кібенко Л.М. Адаптація студентів до умов дистанційного навчання. *Перспективи та інновації науки*. 2022. №3 (8). С. 152–162.
7. Anderson T. *The Theory and Practice of Online Learning*. 2nd ed. Edmonton : Athabasca University Press, 2008. 472 p.
8. Самойчук К.О., Ковальов О.О., Паляничка Н.О. Особливості трудового і професійного виховання студентів закладів вищої освіти. *Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: збірник науково-методичних праць ТДАТУ*. 2020. Вип. 23. С. 382–392.

Palianychka N., Kovalyov O., Chervotkina O., Prokopenko O.
Transformation of the activities of the curator of the first-course academic group in the conditions of digitalization of the educational process

Summary. The article examines the peculiarities of organizing the activities of the curator of the first-year academic group in the conditions of distance and blended learning. The main areas of his work are identified, in particular, ensuring student adaptation, supporting learning motivation, and organizing effective interaction in the digital educational environment.

Keywords: curator, higher education students, adaptation, educational work, higher education institution, distance learning, blended learning, specialists.